

Literacy – State and Prospects
Езиковата грамотност – състояние и перспективи

**ЗА ИНТЕГРАЦИЯТА НА ФОРМАЛНИ,
НЕФОРМАЛНИ И ИНФОРМАЛНИ ПОДХОДИ
ПРИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА
НА НАЧАЛНИЯ УЧИТЕЛ
(АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИ ОТ ИНТЕРВЮ
СЪС СТУДЕНТИ ПЕДАГОЗИ)**

Васвие Феим Адем

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме. На базата на анализ на резултати от интервю със студенти педагози се доказват положителните ефекти от интеграцията на формални и неформални подходи във висшето образование – област „Педагогически науки“. Гради се „мост“ към информалното образование на учителя. Очакването е повишаването на качеството на висшето образование в областта „Педагогически науки“ да доведе до подобряване езиковата грамотност на българския ученик.

Keywords: higher education, pedagogical sciences, teacher, formal, informal education, literacy, Bulgarian student

„Аз съм учител и всеки ден благодаря на Бога за това!“
Дж. У. Шлатър

1. За висшето образование на ХХІ век и подготовката на учителите

През ХХІ век образованието се определя като „изключително средство“ (Ж. Делор) за демократичното развитие на индивидите, групите и нациите – за личностен растеж, за активно гражданство, за интелигентно и устойчиво развитие на икономиките, за подобряване на социалните системи (Делор и др., 1996: 13). Превръща се в непрекъснат процес.

Висшето образование има водеща роля по отношение „триъгълника на знанието“ – образование, научноизследователска дейност, иновации.¹⁾

В европейските и националните образователни политики се обръща специално внимание на развитието на педагогическата наука. Важно място се отделя на въпросите за подготовка на учителите. Специално внимание се

обръща на проблема за утвърждаване на неформалните подходи и насърчаване на самостоятелното учене.

В очертания контекст актуалност добива *въпросът*: как ефектите от формалното висше образование в областта на педагогическите науки да се подсилят чрез неформални подходи.

В статията се търсят отговори на този въпрос.

Целта е: на основата на анализ на данни от интервю със студенти педагози да се докажат устойчивите и удовлетворителни ефекти от интеграцията на формалното и неформалното образование на бъдещите детски и начални учители.

Очакването е: очертаните перспективи за повишаване качеството на висшето образование в областта „Педагогически науки“ да доведе до повишаване езиковата грамотност на българския ученик.

Методи на изследване са: интервю, теоретичен и емпиричен анализ.

2. За интеграцията на формални и неформални подходи в лингвометодическата подготовка на бъдещите детски и начални учители – един студентски кръжок

По време на лекциите по дисциплината „Методика на обучението по български език и литература“ – начален образователен етап, се отделя специално внимание на проблема „Езиковата грамотност на ученика – „ключ“ за отговорен и успешен живот в променящия се свят“. В този контекст на семинарните упражнения се търси отговор на въпроса: откъде да започне формирането на езикова грамотност у детето – (1) от изграждането на умения за кодиране и декодиране; (2) от изграждането на умения за разбиране; (3) от синхронното изграждане на двете групи умения. А дали всъщност преди всичко не е „преподаването“ на желание (мотивация) да се чете и пише? (Мандева, 2015).

В търсене на отговорите на този въпрос се породи една академическа инициатива – студентски кръжок, насърчаващ бъдещите детски и начални учители да даряват децата със своята любов към четенето, езика и културата. Ръководител на кръжока е нашата преподавателка по методика на обучението по български език и литература – доц. д.н. М. Мандева. В кръжока участват двадесет студенти от Великотърновския университет, Педагогически факултет, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“, ОКС „бакалавър“, редовна форма на обучение. Задачата е в рамките на извънаудиторната заетост по методика на обучението по български език и литература да се „преподава“ любов към четенето на малките ученици по време на извънурочни дейности. Амбицията е децата да откриват „своите книги“, да ги препоръчват на съученици, да разказват на близки и приятели за четенето.

3. За ефектите от интеграцията на формални и неформални подход в лингвометодическата подготовка на бъдещите детски и начални учители – анализ на резултатите от интервю с участниците в студентския кръжок

3.1. Интервю

„Същността на интервюто като диагностичен метод се състои в осъществяване на комуникационен процес между интервюиращ и едно или повече лица, които отговарят на поставените им въпроси. Търсят се ...по-широки възможности за навлизане и по-дълбоко обхващане, респ. разбиране и тълкуване на мислите, отношението, позицията, самооценката на изследваните лица“ (Бижков, 1999: 309). Интервюто най-често е устно и се осъществява като лична среща между интервюиращия и интервюирания. Има подчертано нестандартизиран характер. При него се ползват открити въпроси (без предварително даден отговор). Осъществява се предимно индивидуално.

В това изследване чрез интервюто се цели да се получи информация за ефектите от съчетаването на формални и неформални подходи при лингво-методическата подготовка на студентите – бъдещи детски и начални учители.

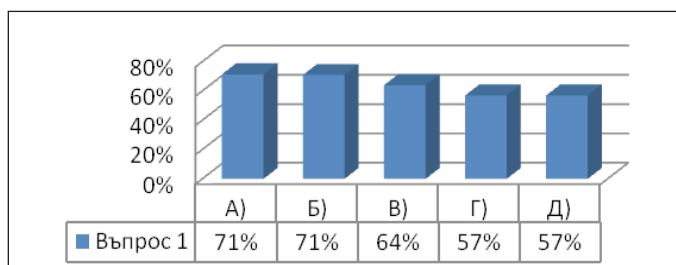
Проведеното интервю е полустандартизирано, устно, индивидуално, „меко“, наративно, проблемно центрирано. Съдържа два съдържателни блока – „Неформални подходи във висшето образование“, „Информални подходи във висшето образование“. Съставено е от три въпроса.

Интервюираните са четиринадесет от студентите, участващи в кръжока. Интервюиращ е авторът на този доклад.

Ползва се утвърдената процедура за количествен и качествен анализ на данни в научно изследване – пресмятане на честотата на всеки отговор от всички интервюирани лица, ранжиране, подреждане на отговорите по категории.

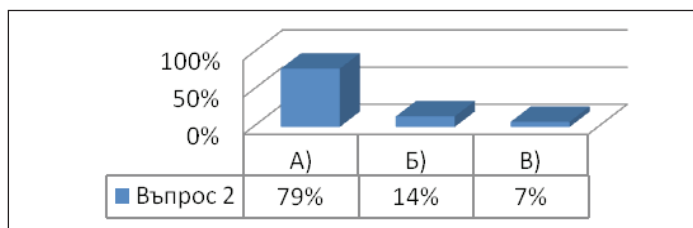
3.2. Резултати от интервюто

Първият въпрос от интервюто е: „Защо участваш в кръжока за „преподаване“ на любов към четенето у детето от начална училищна възраст? “. Получените отговори са: а) защото обичам да чета – 71.43% (10 отговора); б) защото обичам децата и искам да ги подтикна да намерят „своите книги“ – 71.43% (10 отговора); в) за да получа по-добра професионална реализация – 64.28% (9 отговора); г) защото виждам смисъл от изучаването на теоретична информация и се справям по-добре с обучението си в университета – 57.14% (8 отговора); д) защото обогатявам житейския си опит и ценностната си система – 57.14% (8 отговора). Получените отговори са повече от 100% (14), защото интервюираните дават повече от един отговор.

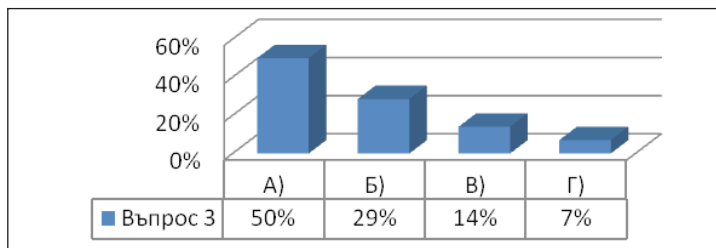
Фигура 1. Отговори на въпрос № 1 от интервюто

Вторият въпрос от интервюто е: „Ще продължиш ли участието си в кръжока и догодина?“. Получените отговори са: а) категорично да – 78.57% (11 отговора); б) по-скоро да – 14.28% (2 отговора); в) не мога да преценя – 7.15% (1 отговор).

Фигура 2. Отговори на въпрос № 2 от интервюто

Третият въпрос е: „Работата в студентския кръжок мотивира ли те самостоятелно да изследваш проблеми, свързани с езиковата грамотност на малкия ученик, да участваш в научни форуми и др. под.?“. Получените отговори са: а) по-скоро да – 50.00% (7 отговора); б) не мога да преценя – 28.57% (4 отговора); в) категорично да – 14.29% (2 отговора); по-скоро не – 7.14% (1 отговор).

Фигура 3. Отговори на въпрос № 3 от интервюто

3.3. Изводи

Чрез взаимодействието на формални, неформални и информални подходи при лингвометодическата подготовка на студентите – бъдещи детски и начални учители, се повишава качеството на висшето образование.

3.3.1. При овладяване на познанието мотивацията се променя от „Трябва да...“ към „Искам да...“, „Мога да...“, т.е. формира се вътрешна мотивация за учене.

3.3.2. По успешен начин се съчетават две групи мотивационни фактори:

- духовни мотивационни фактори (разширяване на духовни хоризонти, обогатяване на житейския опит и ценностната система и т.н. – т.е. потребност от себеактуализация);

- мотивационни фактори от прагматично естество (професионална реализация и др. под. – т.е. трансцендентални потребности).

3.3.3. Интеграцията на формални и неформални подходи гради „мост“ към информалното образование на студента – бъдещ педагог (изследване на проблеми, участие в студентски научни форуми и др. под.).

3.3.4. Формира се бъдещият млад учител – теоретично и практически подготвен; отговорен към децата, езика и образованието; мотивиран да се учи и развива през целия живот. Иначе казано: той е Учител и всеки ден благодари на Бога за това! (Канфийлд, Хансен, 1997: 176).

БЕЛЕЖКИ

1. Европейското висше образование 2013: Европейското висше образование в световен план. Брюксел, 11.07.2013, COM (2013) 499 final.

ЛИТЕРАТУРА

- Бижков, Г. (1999). *Педагогическа диагностика*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“.
- Делор, Ж., и др. (1996). *Образованието – скритото съкровище*. София: ЮНЕСКО.
- Канфийлд, Дж., М.-В. Хансен. (1997). *Пилешка супа за душата. 101 истории, които стоплят сърцето и възвисяват духа*. София: Изд. „Кибеа“.
- Мандева, М. (2015). За четенето, писането и езиковото образование на настоящето и бъдещето (I – IV клас). *Педагогика*, 4.

REFERENCES

- Bizhkov, G. (1999). *Pedagogicheska diagnostika*. Sofiya: UI “Sv. Kl. Ohridski”.

- Delor, Zh., i dr. (1996). *Obrazovaniето – skritoto sakrovishte*. Sofiya: UNESCO.
- Kanfiyld, Dzh., M.-V. Hansen. (1997). *Pileshka supа za dushata. 101 istorii, koito stoplyat sartseto i vazvisyavat duha*. Sofiya: Izd. "Kibea".
- Mandeva, M. (2015). Za cheteneto, pisaneto i ezikovoto obrazovanie na nastoyasheteto i badeshteto (I – IV klas). *Pedagogika*, 4.

**ABOUT THE INTEGRATION OF FORMAL AND INFORMAL
APPROACHES IN LINGUOMETHODICAL TRAINING
OF THE PRIMARY TEACHER
(ANALYSIS OF THE RESULTS OF AN INTERVIEW WITH PEDAGOGY
STUDENTS)**

Abstract. Based on the analysis of the results of an interview with pedagogy students the positive effects of the integration of formal and informal approaches in higher education in the field of "Pedagogical Sciences" are demonstrated. On the same basis a bridge to the informal teacher training is built. It is expected that the increased quality of the higher education in Pedagogical Sciences will lead to the improvement of literacy of Bulgarian students.

Vasvie Feim Adem

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo
Veliko Tarnovo, Bulgaria
E-mail: lvesi@abv.bg